

**Do
Trybunału Konstytucyjnego**

Dot. sprawy:

sygn. akt Ts 78/22

Adwokat Bogumił ZYGMONT

Kancelaria Adwokacka w Warszawie
adres – j.n.; pełnomocnik skarżącego

O G

składa:

WYKONANIE WEZWANIA

DO UZUPEŁNIENIA BRAKÓW FORMALNYCH SKARGI KONSTYTUCYJNEJ

Działając jako pełnomocnik skarżącego O G, na podstawie pełnomocnictwa, które znajduje się w aktach postępowania, w wykonaniu zarządzenia sędziego Trybunału Konstytucyjnego w przedmiocie wezwania do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej z dnia 19.05.2022 roku, które zostało doręczone pełnomocnikowi skarżącego w dniu 25.05.2022 roku, niniejszym wskazuję, co następuje.

Ad 1.

W wykonaniu zobowiązania do udokumentowania daty doręczenia skarżącemu postanowienia Sądu Okręgowego w Ł z .03.2022 roku (sygn. akt), wskazuję że:

- postanowienie zostało doręczone za pośrednictwem Portalu Informacyjnego Sądów Powszechnych w dniu 06.04.2022 roku, co wynika z przedłożonego w załączeniu elektronicznego potwierdzenia odbioru korespondencji poświadczonego za zgodność z oryginałem wraz z czterema kopiami;
- to samo postanowienie zostało doręczone również pocztą tradycyjną w dniu 31.03.2022 roku, co wynika z przedłożonej w załączeniu kopii strony z dziennika korespondencyjnego poświadczonej za zgodność z oryginałem wraz z czterema kopiami.

Jednocześnie wskazuję, że w sprawie toczącej się przed Sądem Okręgowym w Ł pod sygn. akt nie zostało wydane zarządzenie w przedmiocie odstąpienia od doręczeń za pośrednictwem Portalu Informacyjnego Sądów Powszechnych, a zatem korespondencja sądowa była doręczana na podstawie art. 15 zzs(9) ust. 2 Ustawy z dnia 02.03.2020 roku o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2020 r., poz. 1842).

Ad 2.

W wykonaniu zobowiązania do poinformowania, czy od postanowienia Sądu Okręgowego w Ł z .03.2022 roku (sygn. akt) został złożony nadzwyczajny środek zaskarżenia, niniejszym wskazuję, że **nie zostało ono zaskarżone, albowiem przepisy kodeksu postępowania cywilnego nie przewidują takiej możliwości.**

Ad 3.

W wykonaniu zobowiązania do doręczenia uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego w Ł z .03.2022 roku (sygn. akt), w załączeniu przedkładam doręczony za pośrednictwem Portalu Informacyjnego Sądów Powszechnych w dniu 26.05.2022 roku odpis uzasadnienia postanowienia z elektronicznym potwierdzeniem odbioru korespondencji wraz z czterema kopiami.

Ad 4 i 5.

W wykonaniu zobowiązania do wskazania, które konstytucyjne wolności i prawa skarżącego wynikające z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zostały naruszone oraz uzasadnienia zarzutu niezgodności zaskarżonego przepisu z naruszonymi konstytucyjnymi prawami lub wolnościami skarżącego, niniejszym wskazuję, że zaskarżony przepis art. 32k § 1 u.p.n. doprowadził do naruszenia gwarantowanego konstytucyjnie **prawa do równego traktowania** oraz **prawa do ochrony przed wprowadzaniem nieproporcjonalnych ograniczeń w zakresie korzystania z praw przysługujących jednostce.**

Przysługujące skarżącemu prawo do równego traktowania zostało bowiem naruszone poprzez uniemożliwienie skarżącemu udziału w posiedzeniach dotyczących kwestii mających istotne znaczenie dla sytuacji procesowej skarżącego, a mianowicie w posiedzeniu w przedmiocie przekazania sprawy toczącej się przed sądem rodzinnym w trybie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich do dalszego prowadzenia prokuraturze w trybie przepisów kodeksu postępowania karnego oraz w posiedzeniu w przedmiocie rozpoznania zażalenia na postanowienie o przekazaniu, podczas gdy prawo do udziału w posiedzeniach dotyczących kwestii mających istotne znaczenie przysługuje podejrzanemu w postępowaniu karnym toczącym się w trybie przepisów kodeksu postępowania karnego, którego sytuacja procesowa jest zbliżona do sytuacji procesowej nieletniego, wobec którego toczy się postępowanie o popełnienie czynu karalnego.

Natomiast gwarantowane konstytucyjnie prawo skarżącego do ochrony przed wprowadzaniem ograniczeń w korzystaniu z przysługujących praw i wolności zostało naruszone poprzez uniemożliwienie skarżącemu udziału w posiedzeniach dotyczących kwestii związanych ze zmianą trybu postępowania toczącego się przed sądem rodzinnym w trybie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, podczas gdy prawo do udziału w posiedzeniach dotyczących kwestii mających istotne znaczenie dla trybu postępowania przysługuje podejrzanemu w postępowaniu karnym toczącym się w trybie przepisów kodeksu postępowania karnego, którego sytuacja procesowa jest

zbliżona do sytuacji nieletniego w postępowaniu w sprawach nieletnich, a takie ograniczenie w korzystaniu z przysługującego skarżącemu prawa do równego traktowania nie było konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób.

Na wstępie wskazać należy, że w realiach przedmiotowej sprawy przysługujące skarżącemu **prawo do równego traktowania zostało naruszone poprzez uniemożliwienie skarżącemu udziału w posiedzeniu Sądu Rejonowego w Ł w przedmiocie przekazania sprawy nieletniego prokuraturze oraz w posiedzeniu Sądu Okręgowego w Ł w przedmiocie rozpoznania zażalenia na postanowienia o przekazaniu sprawy prokuraturze.**

Punkt odniesienia w kwestii uzasadnienia naruszenia prawa skarżącego do równego traktowania stanowi **porównanie sytuacji procesowej nieletniego w postępowaniu prowadzonym w trybie przepisów ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich z sytuacją procesową podejrzanego w postępowaniu prowadzonym w trybie przepisów kodeksu postępowania karnego.**

Kwestia podobieństwa postępowania w sprawach nieletnich i postępowania przygotowawczego oraz sytuacji procesowej nieletniego i podejrzanego stanowiła przedmiot oceny Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, który wskazał, że:

(...) pojęciu „oskarżenia w sprawie karnej” należy nadać autonomiczne konwencyjne znaczenie. Odwołuje się ono do trzech kryteriów, którymi są: prawna kwalifikacja czynu w krajowym ustawodawstwie, natura czynu oraz charakter i surowość sankcji.

Nie było kwestią sporną przed Trybunałem, iż czyn karalny przypisany skarżącemu odpowiadał czynowi zabronionemu przewidzianemu w zwykłym prawie karnym. (...) Jednocześnie Trybunał nie zapomina, iż zarzuty karne przeciwko skarżącemu nie zostały postawione ze względu na fakt, iż nie osiągnął on wieku odpowiedzialności karnej. Nie jest jednak konieczne decydowanie, czy pomimo bezsprzecznie kryminalnego charakteru domniemanego czynu, fakt, iż ściganie skarżącego na podstawie prawa karnego było prawnie niemożliwe ze względu na jego wiek, wyklucza postępowanie przeciwko niemu z zakresu aspektu karnego art. 6. Trybunał skoncentruje się zamiast tego na trzecim kryterium: charakterze i surowości kary, którą może ponieść skarżący.

Z uwagi na powyższe Trybunał uznaje, że charakter przestępstwa wraz z charakterem i surowością kary sprawiają, że postępowanie przeciwko skarżącemu stanowiło sprawę karną w rozumieniu art. 6 Konwencji.

(wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 23.03.2016 roku w sprawie Blokhin przeciwko Rosji, skarga numer 47152/06)

Europejski Trybunał Praw Człowieka również dokonał oceny podobieństwa postępowania w sprawach nieletnich i postępowania przygotowawczego na gruncie polskiego prawa wskazując, że postępowanie w sprawach nieletnich, a zwłaszcza postępowanie o popełnienie czynu karalnego, ma charakter represyjny, w związku z czym należy zapewnić wszelkie gwarancje procesowe nieletniemu, tak samo jak

podejrzanemu w postępowaniu przygotowawczym (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 02.03.2010 roku w sprawie Adamkiewicz przeciwko Polsce, skarga numer 54729/00).

Należy więc wskazać, że zarówno postępowanie prowadzone wobec nieletniego, jak również postępowanie przygotowawcze prowadzone przeciwko podejrzanemu jest inicjowane w związku z popełnieniem czynu stypizowanego w kodeksie karnym, za który przewidziana jest sankcja. Wobec tego, zarówno nieletniemu, jak również podejrzanemu przysługuje podobny katalog uprawnień, do których należy prawo do przesłuchania lub wysłuchania nieletniego i prawo do składania wyjaśnień przez podejrzanego; prawo do odmowy składania wyjaśnień lub odpowiedzi na poszczególne pytania; prawo do obrony oraz prawo do korzystania z pomocy obrońcy. Jednak poza uregulowaniami ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich zostały pozostawione konkretne uprawnienia umożliwiające realne korzystanie z prawa do obrony i prawa do korzystania z pomocy obrońcy, które to instytucje są charakterystyczne dla postępowania karnego.

Przyjmując, że postępowanie w sprawach nieletnich jest postępowaniem „szczególnym”, lecz dotyczącym sprawy karnej, to należy wskazać, że nieletni w tym postępowaniu powinien korzystać co najmniej z takiego samego standardu gwarancji procesowych jakie przysługują podejrzanemu w postępowaniu karnym.

Zestawiając jednak katalog praw przysługujących nieletniemu w postępowaniu w sprawach nieletnich z katalogiem praw przysługujących podejrzanemu w postępowaniu karnym, można więc dostrzec istotne różnice o charakterze dyskryminującym w kontekście sytuacji procesowej nieletniego.

W toku postępowania w sprawach nieletnich, w wyniku odpowiedniego zastosowania przepisów kodeksu postępowania cywilnego, postanowienie może zostać wydane po przeprowadzeniu posiedzenia w trybie niejawnym, zaś nieletni i jego obrońca nie mają zagwarantowanego prawa do udziału w posiedzeniach. Obejmuje to również posiedzenia dotyczące głównego przedmiotu procesu, kończące postępowanie w sprawie, czy związane z pozbawieniem wolności nieletniego.

W kontekście przedmiotowej sprawy należy wskazać, że w szczególności nieletni i jego obrońca nie są uprawnieni do udziału w posiedzeniu w przedmiocie przekazania sprawy nieletniego prokuraturze i rozpoznania zażalenia na postanowienie wydane w tym przedmiocie.

Należy wskazać, że postanowienie w przedmiocie przekazania sprawy nieletniego prokuraturze oraz postanowienie wydane w wyniku zaskarżenia takiego postanowienia, stanowi rozstrzygnięcie w zakresie głównego przedmiotu procesu, bowiem zawiera ocenę dotyczącą realizacji okoliczności uzasadniających zastosowanie wobec nieletniego przepisu art. 10 § 2 k.k. Wydanie takiego postanowienia musi więc przede wszystkim zostać poparte dokonaniem oceny prawnej zachowania nieletniego w kontekście realizacji przez niego znamion jednego z czynów wymienionych w tym przepisie. Oznacza to, że pomimo że sąd nie orzeka o odpowiedzialności karnej nieletniego to podejmuje rozstrzygnięcie w zakresie głównego przedmiotu postępowania, które w istotny sposób modyfikuje sytuację procesową nieletniego.

W realiach przedmiotowej sprawy, w wyniku wydania postanowienia Sądu Okręgowego w Ł w przedmiocie utrzymania w mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Ł dotyczącego przekazania sprawy nieletniego prokuraturze, postępowanie w sprawie nieletniego, dotychczas prowadzone w trybie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, przekształciło się w postępowanie prowadzone przeciwko nieletniemu, który uzyskał status podejrzanego, a postępowanie jest kontynuowane trybie przepisów kodeksu postępowania karnego. W konsekwencji, w miejsce dotychczas stosowanego względem nieletniego środka w postaci pobytu w schronisku dla nieletnich, Sąd Okręgowy w Ł zastosował wobec nieletniego izolacyjny środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania, który związany jest z realizacją innych celów i ze stosowaniem zdecydowanie surowszych rygorów. Dotychczasowe postępowanie, którego celem było ustalenie, czy istnieją podstawy wskazujące na demoralizację lub popełnienie czynu karalnego przez nieletniego, przekształciło się w postępowanie karne zmierzające do przypisania nieletniemu odpowiedzialności za popełnienie przestępstwa stypizowanego w kodeksie karnym oraz do wymierzenia kary na podstawie przepisów kodeksu karnego.

Oznacza to, że rozstrzygnięcie kwestii, jaką jest orzeczenie w przedmiocie przekazania sprawy prokuratorowi jest niezwykle doniosłe z punktu widzenia sytuacji procesowej nieletniego, bowiem implikuje ono możliwość przypisania nieletniemu odpowiedzialności karnej w reżimie kodeksu karnego.

W konsekwencji należy wskazać, że zarówno postanowienie w przedmiocie przekazania sprawy nieletniego prokuraturze, jak również postanowienie wydane w wyniku zaskarżenia takiego postanowienia, stanowią rozstrzygnięcia w zakresie głównego przedmiotu postępowania, a zatem powinny one zostać wydane po przeprowadzeniu jawnych posiedzeń, w których miałby prawo wziąć udział nieletni i jego obrońca. Orzekanie przez sąd rodzinny w tym przedmiocie na posiedzeniach niejawnych pozbawia bowiem nieletniego i jego obrońcę możliwości wypowiedzenia się i zaprezentowania stanowiska procesowego, co w istocie stanowi ograniczenie prawa do obrony.

Tymczasem w postępowaniu przygotowawczym zasadą jest, że postanowienia dotyczące głównego przedmiotu procesu oraz innych istotnych kwestii, w tym również kwestii incydentalnych, wydawane są po przeprowadzeniu posiedzenia jawnego, w którym możliwy jest udział podejrzanego i jego obrońcy.

Sąd Najwyższy w jednej z podjętych uchwał stwierdził, że:

(...) w postępowaniu karnym jawne są posiedzenia, na których sąd „rozpoznaje lub rozstrzyga sprawę” w rozumieniu art. 42 § 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

(uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28.03.2012 roku, sygn. akt I KZP 26/11)

Pojęcie „sprawa”, interpretowane przy uwzględnieniu treści art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, oznacza sprawę w zakresie głównego przedmiotu postępowania, a także kwestii incydentalnej, która związana jest z możliwą ingerencją

w sferę podstawowych praw zagwarantowanych przepisami Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Wyłączenie jawności posiedzenia, na którym sąd rozpoznaje sprawę, dopuszczalne jest jedynie w wyjątkowych przypadkach, gdy ustawa tak stanowi.

Zdaniem Sądu Najwyższego, w sytuacji rozpoznawania i rozstrzygania zagadnień incydentalnych nie istnieje co prawda konieczność wyznaczenia posiedzenia jawnego. Jednak wydawanie choćby incydentalnych postanowień, które mają kluczowe znaczenie dla praw osób, których dotyczą, zawsze musi zostać poprzedzone przeprowadzeniem jawnego posiedzenia, w którym ma prawo uczestniczyć podejrzany i jego obrońca. Dotyczy to na przykład wszelkich postanowień związanych z zakończeniem postępowania przygotowawczego, pozbawieniem wolności, czy umieszczeniem na obserwacji psychiatrycznej w zakładzie zamkniętym. W takich sprawach sąd bowiem orzeka w zakresie głównego przedmiotu postępowania (zob. uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28.03.2012 roku, sygn. akt I KZP 26/11).

Również Trybunał Konstytucyjny w swoim orzecznictwie akcentuje doniosłość prawa podejrzanego i jego obrońcy do udziału w posiedzeniach w toku postępowania przygotowawczego, a w szczególności w posiedzeniach sądu rozpatrującego zażalenie na postanowienia związane ze stosowaniem środków przymusu (wyrok z dnia 27.10.2015 roku, sygn. akt K 5/14), czy w posiedzeniach sądu w przedmiocie wykonywania środków zapobiegawczych (wyrok z dnia 22.03.2017 roku, sygn. akt SK 13/14).

Skoro zatem Trybunał Konstytucyjny uznał za niekonstytucyjne przepisy kodeksu postępowania karnego w zakresie, w którym nie przewidują udziału strony w posiedzeniach, których przedmiot stanowią powyżej wymienione kwestie, to tym bardziej pozbawienie nieletniego i jego obrońcy prawa do udziału w posiedzeniu w przedmiocie przekazania sprawy nieletniego prokuraturze oraz w przedmiocie rozpoznania zażalenia na to postanowienie, należy uznać za niekonstytucyjne.

Trybunał Konstytucyjny w swoim orzecznictwie za istotę równości w rozumieniu art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej postrzega jednakowe traktowanie adresatów norm prawnych, którzy charakteryzują się w takim samym stopniu tą samą cechą relewantną. W grupie tych osób niedopuszczalne jest różnicowanie, czy to dyskryminujące, czy faworyzujące (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23.03.2010 roku, sygn. akt SK 47/08).

W ślad za Trybunałem Konstytucyjnym powtórzyć należy, że:

(...) zasada równości daje się wyrazić w formule: nie wolno tworzyć takiego prawa, które różnicowałoby sytuację prawną podmiotów będących w takiej samej sytuacji faktycznej.

(postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 05.10.2005 roku, sygn. akt SK 39/05)

Mając na względzie powyższe, należy wskazać, że w realiach przedmiotowej sprawy, wydanie postanowienia w przedmiocie przekazania sprawy nieletniego

prokuraturze przez Sąd Rejonowy w Ł oraz postanowienia utrzymującego w mocy to postanowienie przez Sąd Okręgowy w Ł na posiedzeniach niejawnych, w których nie został umożliwiony udział nieletniego i jego obrońcy, stanowiło naruszenie zasady równości wynikającej z normy art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W dalszej kolejności należy wskazać, że wydanie na posiedzeniu niejawnym postanowienia Sądu Rejonowego w Ł w przedmiocie przekazania sprawy nieletniego prokuraturze oraz postanowienia Sądu Okręgowego w Ł wydanego w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie o przekazaniu sprawy nieletniego prokuraturze, w którym nie został umożliwiony udział nieletniego i jego obrońcy, stanowiło naruszenie przysługującego nieletniemu prawa do ochrony przed wprowadzaniem nieproporcjonalnych ograniczeń w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw przysługujących jednostce.

Prawo do równego traktowania jest gwarantowanym konstytucyjnie prawem nieletniego. Jak już zostało wskazane powyżej, emanację prawa do równego traktowania powinien stanowić **zakaz różnicowania sytuacji procesowej nieletniego, wobec którego toczy się postępowanie o czyn karalny oraz sytuacji procesowej podejrzanego, przeciwko któremu toczy się postępowanie przygotowawcze, bowiem zarówno nieletni, jak również podejrzanym są adresatami norm prawnych, którzy znajdują się w podobnej sytuacji prawnej.**

W orzecznictwie sądowym i poglądach przedstawicieli doktryny na próżno doszukiwać się jednak uzasadnienia przyczyn takiego różnicowania sytuacji procesowej nieletniego, wobec którego toczy się postępowanie w trybie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz sytuacji procesowej podejrzanego w postępowaniu przygotowawczym, w zakresie jawności posiedzeń sądowych i możliwości udziału w posiedzeniach sądowych przez strony postępowania.

Jak już zostało podniesione w treści skargi konstytucyjnej, brak przepisu prawa, który przewidywałby obowiązek wydania na posiedzeniu jawnym postanowienia w przedmiocie przekazania sprawy nieletniego prokuraturze oraz postanowienia w wyniku rozpoznania zażalenia na to postanowienie, oraz w którym możliwy byłby udział nieletniego i jego obrońcy, stanowi pominięcie prawodawcze ustawodawcy (unormowanie niepełne).

Celem uzasadnienia, że przepis art. 32k § 1 u.p.n. w zaskarżonej części jest niezgodny z normą wynikającą z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, należy wskazać, że **ograniczenie zasady równości - przejawiające się w braku przepisu prawa obligującego do wyznaczenia posiedzenia jawnego w celu wydania postanowienia w przedmiocie przekazania sprawy nieletniego prokuraturze oraz postanowienia w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie w przedmiocie przekazania, w którym możliwy byłby udział nieletniego i jego obrońcy - nie może zostać uznane za konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, ochrony środowiska, zdrowia lub moralności, jak również wolności i praw innych osób.** Należy jednak wskazać, że

takie nieuzasadnione ograniczenie w korzystaniu z gwarantowanego konstytucyjnie prawa do równego traktowania narusza istotę tego prawa.

Mając na względzie powyższe, należy wskazać, że w realiach przedmiotowej sprawy, przeprowadzenie posiedzenia Sądu Rejonowego w Ł w przedmiocie przekazania sprawy nieletniego oraz posiedzenia Sądu Okręgowego w Ł w przedmiocie rozpoznania zażalenia na to postanowienie w trybie niejawnym oraz uniemożliwienie udziału w tych posiedzeniach nieletniemu i jego obrońcy, stanowiło naruszenie zasady ochrony wolności i praw konstytucyjnych, wynikającej z normy art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Załączniki:

1. *cztery odpisy niniejszego pisma wraz z załącznikami;*
2. *elektroniczne potwierdzenie odbioru korespondencji poświadczony za zgodność z oryginałem;*
3. *kopia strony z dziennika korespondencyjnego poświadczona za zgodność z oryginałem;*
4. *odpis uzasadnienia postanowienia z elektronicznym potwierdzeniem odbioru korespondencji;*

ADWOKAT

Rogumił Zygmunt